

19

20

18

17

16

21

22

23

15

24

25

26

1

3

7

6

5

4

13

14

9

8

12

11

10

Torentjesroute

7 km

Na de aanleg van de spoorlijn Amsterdam-Amersfoort in 1874 groeide Baarn uit tot een villadorp met allure. Baarn is dan nog omgeven door akkers en woeste heidegronden. De bebossing is nog laag, zodat het de moeite waard is om de hoogte op te zoeken. Vanuit een torentje heeft men zicht tot de Zuiderzee, de omliggende dorpen, de Utrechtse Domtoren en de toren van Amersfoort. Eind 19e eeuw verschijnen er zo veel bouwsels op de villa's dat gesproken wordt over 'torendolheid'. In 2012 zijn er nog een twintigtal villatorens over, waaronder die van het vroegere Badhotel, het Baarnse gemeentehuis en Paleis Soestdijk.

Aan de Amsterdamse Straatweg staat op villa Berg en Dal een opengewerkte houten lantaarn met een uivormig dak met vier minikapellen en een rijk bewerkte windvaan. Van binnenuit is de lantaarn te betreden via een luik en is er uitzicht op de tuin en de bossen van Kasteel Groeneveld.

Inhoudsopgave

De wandelroute.....	3
De torentjes	4
Praktische informatie	6
Colofon	6
Historische Kring Baerne	6

De wandelroute

Afkortingen en advies wandeling

LA=linksaf RA=rechtsaf RD=rechtdoor

1 torentjes-nummers worden op pagina 4-8 toegelicht

P = parkeergelegenheid **🍴** = horeca

We verzoeken u om de panden vanaf de straat te bewonderen om de rust en privacy van de bewoners te respecteren.

De plekken

Start: Brink, Baarn

1. **RD** Brink oversteken richting het Paard
  2. **LA** Eemnesserweg
  3. **RA** Kampstraat 8a
  4. **RA** Kerkstraat 19
  5. **RD** Kerkstraat 32
  6. **RD** Faas Eliaslaan (Eemstraat oversteken)
  7. **RA** Cantonlaan
  8. **LA** Javastraat 28
  9. **RA** Javalaan 7, op de hoek met de Bosstraat
  10. **RD** langs Javalaan 3
  11. Na Javalaan 1 **RA** Pekingtuin
  12. In het park bij de eerste splitsing rechts, daarna bij de T-splitsing **LA**
  13. **LA** Stationsweg 24
  14. **RD** Stationsweg vervolgen naar Café-Eethuys 'De Generaal'
  15. **RD** Lt. Generaal Van Heutszlaan 2
  16. **RD** Lt. Generaal Van Heutszlaan 4
  17. **RD** Lt. Generaal Van Heutszlaan-Julianalaan 11
  18. **RA** Julianalaan 8
  19. **RD** Julianalaan vervolgen
  20. **LA** Prins Bernhardlaan 5
  21. **RA** om de boom terug richting Julianalaan 4 en recht door naar de Prinses Marielaan
  22. **RA** Prinses Marielaan 11
  23. Tegenover Prinses Marielaan 11, **LA** het bospaadje inlopen
  24. **RA** Bruglaan over het Kippenbruggetje
  25. **LA** Gerrit van der Veenlaan
  26. **RA** Wilhelminalaan 9
  27. **RD** Wilhelminalaan 3
  28. **RD** Wilhelminalaan 12
  29. Keer om en voorbij de vijver **RA** Emmalaan 7
  30. **RA** De Beaufortlaan 4
  31. **RD** De Beaufortlaan tot de tweesprong Waldeck Pymontlaan 22
  32. **RA** Waldeck Pymontlaan
  33. **RD** links naast Wilhelminalaan 1A fietspad omhoog
  34. **RD** bospad volgen tot de uitrit van Meander, daar **RA** naar Molenweg
  35. **RA** Molenweg 39a
  36. **RD** Molenweg
  37. **LA** Nassaulaan 38-40 Adriana en Juliana
  38. **RA** Bothalaan
  39. **LA** Sophialaan 31 *watertoren*
  40. **RA** Gen. Karel van der Heydenlaan
  41. **LA** Oude Utrechtseweg 4a
  42. **LA** Amalialaan
  43. **RD** Prins Hendriklaan oversteken
  44. Schuin rechts de Leestraat in
  45. **LA** Parkstraat
  46. **RA** Laanstraat 1
  47. **RD** De Brink, rechts de *Pauluskerk*
- Eindpunt** van de wandelroute

De Torentjes

1 **Het Witte Kerkje** heeft een half ingebouwde toren en een opengewerkte achtkantige spits met in de toren een achtkantige klokkenstoel. Ze is gebouwd in 1893 naar ontwerp van J.D.F. van der Veen. De Nederlandse Protestantenbond is een vereniging van vrijzinnige christenen die ook openstaat voor buitenkerkelijken.

2 In de loop van de 19e eeuw werd de katholieke schuurkerk te klein en werd besloten een nieuwe kerk aan de toenmalige Schapendrift te bouwen, dit is de huidige Kerkstraat. De vroeg-neogotische kerk werd in 1861 in gebruik genomen. Deze was als vanouds gewijd aan de **heilige Nicolaas**. Deze heilige is in de buitengevel te zien.

3 Het gebouw van de **Aloysiuschool** is in 1921 gebouwd als ULO-school en ontworpen door Rigter en Van Bronkhorst. Het gebouw aan de Kerkstraat is genoemd naar de heilig verklaarde jezuïet Aloysius van Gonzaga (1568-1591), de patroon van de studerende jeugd. Bij de bouw was de school genoemd naar St. Bonifatius, maar toen de naastgelegen lagere roomse school in 1895 gesloopt werd, en in het huidige gebouw trok, bleef de naam Aloysiuschool. Op het dak met blauwe dakpannen staat een achtzijdig torentje met piron. Aan weerszijden staan nog enkele torentjes.

4 Het **bijgebouw van huize Canton** werd gebouwd in 1910 als woning, stal en garage. Op de begane grond waren de stal, de 'remise', tuigenkamer, 'waschplaats', garage en werkplaats. De dienstwoningen zijn wit bepleisterd, de hoofdwooning is veel representatiever. Op de grens van twee aanbouwen staat aan de Javastraat een achtkantige toren van drie bouwlagen. Hierin zijn de toegangen tot de koetsierswoning en de chauffeurswoning opgenomen. Op de met leien gedekte torenspits staat een piron.

5 August Janssen liet in 1910 het oude **Canton** slopen en door de architecten Schill en Haverkamp op dezelfde plek een nieuwe villa bouwen. In het nieuwe Canton zelf is nog een aantal elementen van het oude Canton terug te vinden. Zo is het fraai bewerkte hout onderaan de grote trapleuning afkomstig uit het oude Canton. Op het torengedak is een koepeldak met vier vazen op de torenhoeken.

6 **Villa Peking** staat aan het eind van de Torenlaan, van oorsprong een zichtas van de buitenplaats De Eult op de Pauluskerk in Baarn. In de gevel zitten twee stenen die verwijzen naar de twee huizen die hiervoor dezelfde naam Peking droegen. Burgemeester De Beaufort verving de villa in 1890 door de huidige. Boven de naar voren springende ingang bevindt zich een balkon met openslaande deuren. Hierboven zijn drie frontons aangebracht. Het torentje beëindigt de entree visueel. Op het dak staat links en rechts van de geveltop een oeil-de-boeuf.

7 **Quatre Bras** kreeg haar naam door de ligging bij een kruispunt van vier wegen: Stationsweg met de Leestraat en Oranjestraat. Door de uitspringende muurstrook lijkt de ingang deel van een toren. Het puntdak van de toren loopt niet spits toe.

8 **Mariaheugel** werd voor de Tweede Wereldoorlog bewoond door jeneverfabrikant Hoppe. In de oorlog werd ook deze villa door de Duitsers gevorderd. Daarna heeft er een jongenstehuis in gezeten. Na 1983 zijn er zes appartementen in ondergebracht. In de linkerzijgevel is een torentje opgenomen met een steil schilddak. Doordat de westelijke beuk er later bijgebouwd is, staat de toren niet op een hoek, maar is in de gevel opgenomen. De ballusters van het balkon zijn afkomstig van het voormalige badhotel. In het verleden was de tuin driemaal zo groot als nu.

9 **Woudestein** is in 1885 gebouwd door A.L. van Gendt voor advocaat M.C. van Hall uit Amsterdam. Hij was directeur van de Banque de Paris et des Pays-Bas en mede-oprichter van de Baarnse Bouwterrein Maatschappij, de projectontwikkelaar van het Prins Hendrikpark. Links van de hoofdingang bevindt zich een toren van vier verdiepingen. In elke bouwlaag bevindt zich een kleine vierkante ruimte.

10 1886 laat tabakshandelaar Jacobus Nienhuys **Medan** bouwen. De witgepleisterde villa op de hoek Juliana-laan/ Luitenant-Generaal Van Heutzlaan is gebouwd naar voorbeeld van de kerktoren van Medan op het Indonesische eiland Sumatra. Met zijn drie bouwlagen steekt de toren één laag boven de villa uit. De ingang bevindt zich onder de torenpartij. Via de originele trap op de eerste verdieping kan het torenkamertje worden bereikt. Door een luik is de toren te bereiken.

11 **Patria** heeft een toren met spits tentdak en een lantaarn bovenin. Door de positie op de hoek van de straat lijkt het alsof Patria twee voorgevels heeft. Op de tweede verdieping van de toren is een opvallend driedelig venster gemaakt. De torenkamer is de enige in Baarn die als een volwaardige ruimte kan worden beschouwd. Na de bouw had het een atelierfunctie. Villa Patria is later gebruikt als herstellingsoord voor huismoeders en kreeg nog later een kantoorfunctie.

12 **Primrose** is tussen 1885-1887 gebouwd als gastenverblijf voor Florence Grove op nummer 3. Na de grote verbouwing in 1908 werd het de woning van de latere Baarnse burgemeester G.C.J. van Reenen. Links van het midden is een ingebouwde en overkapte toren met aan de voorzijde een kleine dakkapel. De ingang van het huis bevindt zich onderaan de spits toelopende toren.

13 De **toren van het voormalige Baarnsche Sanatorium** is ontworpen door architect H.G. Berlage. Bij de bouw van het Badhotel zaten aan de toren twee vleugels. De ombouw van de torenspits was vroeger bereikbaar met een lift en bood bezoekers een fraai uitzicht. De ombouw is tegenwoordig slechts via een luik van binnenuit bereikbaar.

14 Het **tuinmanskuisje van villa Foresta** staat op de hoek van de prinses Irenelaan en de Marielaan. De woning is in verhouding tot de grootte en functie zeer rijk gedecoreerd. Op de boogvelden zijn tegelmozaïekjes aangebracht. Het huis hoorde bij villa Foresta, vroeger Overbosch, aan de Van Heutszlaan. De linkergevel heeft een overhoeks geplaatst torentje waarvan de spits met leien is gedekt. De toren maakt binnen deel uit van de woonkamer, waarbij de balken van de constructie goed te zien zijn.

15 **Villa Liliane** met veel houtsnijwerk is in 1883 gebouwd op de hoek van de Eemnesserweg en de Veldstraat, waarschijnlijk in opdracht van de Amsterdamse reder Meursing. Vanaf deze toren kon de eerste eigenaar bij helder weer zien of zijn zeilschepen uit Nederlands-Indië al voor Pampus lagen. In 1894 werd de villa afgebroken en aan de Wilhelminalaan herbouwd. De villa heeft gekleurd glas in de belvédère, de spits van de traptoren is in de zestiger jaren verdwenen. De ronde traptoren heeft een omloop van 360°.

16 Wilhelminalaan 12 in Jugendstil is in 1904 ontworpen door C. Sweris voor opdrachtgever H. Wesselius. Het gebouw heeft een opvallende toren met balustrade, een ornament dat bij veel villa's in Baarn terug te vinden is. Vanaf hier kon in de tijd van de bouw de Zuiderzee worden gezien. De vele bomen in het park maken dat nu onmogelijk. Het houten uitkijktorentje dat er oorspronkelijk bovenop zat is in 1949 verdwenen.

17 **Villa Parkwijk** wordt bekroond door een forse dakruiter met een koepeldak. Bij een renovatie begin 21e eeuw kreeg het dak een nieuwe koperlaag. Het huis is in Engelse landschapstijl gebouwd voor de weduwe van garefabrikant Carp. Het gebouw wordt in 2022 ingericht als appartementengebouw.

18 **Villa Welgelegen** werd rond 1900 gebouwd als villa Agatha op de hoek Emmalaan - Anna Palownalaan. Bouwmeester was mogelijk F.F. de Boois, die ook het raadhuis van Baarn ontwierp. De villa heeft twee torentjes. Op een hoek aan de Emmalaan is een vierkant torentje met een spits gebouwd. De oversteek wordt gedragen door schoren. In de toren zitten twee rondbogige openingen die iets weg hebben van de hoofdtoren van de Beurs van Berlage. Op de spits staat een hoge windvaan waarin een lepelaar en een kerktoren zijn verwerkt als verwijzing naar de familienamen van de huidige bewoners. Op de hoek met de Anna Paulownalaan staat een toren met kantelen. Daaronder bevonden zich twee rondbogige openingen.

19 De naam **Helvetia** past bij het in Jugendstil gebouwde huis in chaletstijl. De tekst 'in aere salus' in de voorgevel betekent 'gezondheid in lucht' en sloot destijds goed aan bij de verkoopargumenten van het project. Op het klokkentorentje met ingesnoerde spits staat een windvaan. Het bronzen klokje is in de Tweede Wereldoorlog verdwenen. En zoals de eigenaar mij vertelde, teruggevonden bij een veiling en inmiddels hangt het weer in de toren. Ze kunnen het vanaf beneden bedienen. Als de kinderen jarig zijn mogen ze het klokje luiden.

20 **Den Heul** is in 1911 ontworpen door J.C. van Epen, die meerdere landhuizen heeft ontworpen in Baarn. Op het klokkentorentje staat een windvaan. Hieronder zit in de gevel een zonnwijzer. De villa heeft twee gebogen gevels en links een puntgevel. Een 'heul' is een oud woord voor duiker.

21 Het **dienstgebouw** werd in 1920 gebouwd als koets-huis met stal in opdracht van P.E. Tegelberg. Bij de verbouwing in 1950 werd de stal verbouwd tot woonruimte. In de symmetrische voorgevel met topgevel zijn de dubbele inrijdeuren, het zolderluik en de hijsbalk van het dienstgebouw nog herkenbaar. Het dak van het klokkentorentje is met koper bedekt en slaat daardoor na verloop van tijd groen uit

22 De twee aaneen gebouwde villa's zijn in 1910 ge-bouwd door architect J.W. Lagerwey voor zijn vrouw A.A. Lagerwey en mevrouw G.M. Lagerwey. Op last van de bezetter, die geen namen wilde die te maken hadden met het koningshuis, werd de naam Juliana in de oorlog veranderd in Julia. De asymmetrische voorgevels hebben een smalle naar voren springende topgevel met links daarvan een serre.

23 De **watertoren** uit 1903 heeft een hoogte van 29 meter en is ontworpen door de Utrechtse Waterleiding Maatschappij. De toren heeft een waterreservoir met een opslagcapaciteit van 500 m³. De watertorens uit 1896 in Utrecht (Lauwerhof) en Zeist hebben een soortgelijke architectuur als deze watertoren. De toren heeft in 2013 een woonfunctie gekregen.

24 De **Paaskerk** heeft een steen met het opschrift D.A.H. Gezelle Meerburg 21 oct 1880. De grond werd beschikbaar gesteld door prins Hendrik de Zeevaarder. Hij had daarbij wel bepaald dat het een monumentale kerk moest worden. Dit heeft geleid tot de rijke detaillering in verhouding tot andere gereformeerde kerken. De kerk had bij de bouw een kruisvormige plattegrond. In 1904 zijn aan de achterzijde enkele ruimten aangebouwd en kwam er een tweede dwarsbeuk onder toezicht van architect Tjeerd Kuipers.

25 Het **gemeentehuis** van Baarn bestaat uit een oud en een nieuw gedeelte.

Het huidige gemeentehuis werd gebouwd op de plek waar daarvoor de villa "Mes Délices" had gestaan. Het gemeentehuis werd op 1 mei 1908 in gebruik genomen. Het gebouw heeft het karakter van een villa en heeft art nouveau-elementen aan binnen- en buitenkant. Op de hoek Laanstraat/Brink zit een torentje met een vierkante spits en smalle verticale vensters. De toren heeft een afgeschuinde hoek op de begane grond. De topgevels bevatten beeldhouwde aapjes. De in Jugendstil uitgevoerd centrale hal met trappenhuis met bordestrap in Art Nouveaustijl geeft toegang tot een aantal kamers met paneeldeuren.

26 Tot 1580 was de **Pauluskerk** een rooms-katholieke kerk en viel het onder de Utrechtse Paulusabdij. In de kerstnacht van 1580 werd het overgenomen door de hervormden.

In de vijftiende eeuw is het koor vergroot met een driezijdige aanbouw. Tevens werd toen het schip tot naast de toren doorgetrokken en de toren werd verhoogd tot de huidige geleding met de galmgaten. In 1638 kwam er een tweede beuk naast de kerk en kreeg de toren de hoogte van 45 meter die hij nu heeft. Delen van de grafmonumenten zijn nog te zien in de kerk. Van het kerkhof rondom de kerk is niets meer over. In de zeventiende eeuw kwam er een hofkerkbank, speciaal voor stadhouder Willem III die in Soestdijk woonde. Prinses Juliana was de laatste die in de bank heeft gezeten als koninklijk lid. Alleen als het druk is mogen er gelovigen in de bank zitten, anders wordt de bank vrijgehouden voor een lid van het koninklijk huis dat eventueel in de kerk komt.

Startpunt: Brink, Baarn (hier begint de beschrijving), maar u kunt ook de wandeling elders beginnen vanaf bijvoorbeeld station Baarn

Eindpunt: idem

Bereikbaarheid: OV - het NS Station Baarn ligt op 12 min. lopen van de Brink

Met de auto: er is een parkeerterrein op en achter de Brink

Horeca onderweg: diverse horeca op en rond de Brink (start- en eindpunt), De Generaal, NS Huiskamer, Nieuw Baarnstraat

Lengte wandeling: 7 km

Inkorten mogelijk: zie kaartje

Moeilijkheidsgraad: gemakkelijk

Colofon

Bij het samenstellen van de torentjesroute is gebruik gemaakt van de informatie in het boek 'Torentjes van Baarn' van Wil Hordijk. De gebruikte kaart is afkomstig van OpenStreetMap (<https://www.openstreetmap.org/copyright>), gegevens beschikbaar onder de Open Database License.

Deze wandeling is geactualiseerd in mei 2023. Indien u tijdens het wandelen onjuistheden tegenkomt, stellen wij het op prijs als u dat mailt aan **wandelen@HistorischeKringBaerne.nl**.

Historische Kring Baerne

Deze route door Baarn wordt u gratis aangeboden door de Historische Kring Baerne. Hiermee hopen we bewoners en bezoekers te verrassen met de vele karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn.

Op de website **www.historischekringbaerne.nl** kunt u andere interessante wandelingen vinden over: serres, koetshuizen, rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, beelden, religie, literair en Lage Vuursche.

De Historische Kring Baerne wil belangstelling kweken voor de geschiedenis van Baarn door het bewaren en bewaken van het Baarnse culturele en monumentale erfgoed. Dit wordt nagestreefd door het verspreiden van kennis, en het wijzen op de karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn.

In onze Oudheidkamer bevindt zich informatie over het verleden van Baarn, Lage Vuursche en Eembrugge. De digitale fotocollectie bestaat momenteel uit ruim 30.000 ansichtkaarten, foto's en landkaarten/plattegronden. Ook is een groot aantal voorwerpen in de Oudheidkamer te vinden, zoals kunstobjecten, voorwerpen, boeken, affiches, polissen/oorkonden/getuigschriften/ medailles, advertenties middenstand, kleding/linnengoed en oude Baarnsche Couranten. Ook is een groot aantal edities van de Baarnsche Courant in doorzoekbare pdf-vorm aanwezig.

Bezoekadres Oudheidkamer: Hoofdstraat 1a, 3741 AC Baarn
Openingtijden: woensdag 14 - 16 uur, zaterdag 11 - 13 uur